

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru menarabile pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălămate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Nr. 5741 Pres.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoștința celor ce doresc a fi primiți în institutul nostru teologic, că până la 18/31 Iulie a. c. au să se și înainteze subscrierului consistoriu petițiunile provăzute cu următoarele documente, toate în original:

- carte de botez,
- testimoniu de gimnasiu și de maturitate.
- testimoniu de la medic despre integritatea spirituală și corporală a suplicantului.

Cererile intrate după acest termen nu se vor lua în considerare.

Spre orientare se observă, că de astădată se vor primi numai 30 de tineri.

Sibiu, 18 Iunie 1905.

Consistoriul arhidiecezan

Reforma sistemului actual de învățământ.

(Discurs de deschidere rostit în conferința învățătorescă din cercul Brașovului de Nicolae Sulică, prof.)

II
Pornind din premisa, că planul de învățământ stă în perfectă cunoștință cu trebuințele practice ale vieții de toate zilele și cu capacitatea fizică și intelectuală de apărare a elevilor, și că cele marcate și codificate în planul de învățământ nu sunt de cât liniamente generale, în cadrul cărora educatorul are deplină libertate și latitudine de procedură — e evident că problema, în fața căreia stă marea chestie a reformei actuale e tocmai problema a științei pedagogice din toate veacurile: problema celui mai potrivit și mai lesnicios metod în procesul de învățare al elevilor. Earăși ne vedem așadar aduși în fața marelui chestionament metodic.

De ce importanță e metodică în învățământ, o știe ori-ce pedagog care și face chiamarea sa chestie de conștiință și mai ales de știință. Cât de anevoioasă este însă chestia unui metod limpede și conștient, justificat psihologic și pedagogic, judecând chestia din punct de vedere chiar și numai formal, rezultă cu evidentă și din faptul, că au trebuit să treacă sute și mii de ani în istoria civilizației omenesci și în legătură în istoria pedagogiei, până ce s'a născut acel filosof-pedagog, care ideile răslețe și disordonate pedagogice a știut să le adune și să le torne într'un sistem unitar științific, întemeind știința pedagogiei moderne și pentru metodică fixând pentru prima oară scheletul metodic pentru orice proces rațional de învățământ: *teoria treptelor* așa numite *formale* sau *psihologice*.

Metodul de învățământ trebuie deci reformat, pentru-ca să se pună odată capăt surmenagiului în școlă, prea marelui încărcări a elevilor, muncii prea esagerate, ce duce la istovire și paralizează puterea de rezistență a organismului și mai ales a creierului încă în fragedă tinerețe, așadară tocmai în epoca de formațiune și consolidare fizică și intelectuală a omului. Reformați mai întâiu sistemul de educație și de pregătire pe-

dagogică a învățătorilor și profesorilor, dacă voți să se reformeze și educația elevilor! Acesta e noua lozincă, ce s'a pus în timpul din urmă în circulațiune.

Astăzi e lucru cunoscut, că defectele igienice ale unei școle, ca d. e. un local de învățământ umed, derăpănat, lipsit de lumina necesară și neaerisat cum se cade, etc. involvă în sine în urmările sale un pericol relativ mai mic, de cât urmările inevitabile ale unui rău metod de predare din partea învățătorului sau profesorului.

Medecii de bôlele mentale, psihiatrii, se plâng pe toate cărările că numărul celor bolnavi de nervi, numărul nebunilor și al candidaților de alienație mentală crește în mod înspăimântător, ear' cauzele le găsec ei parte în împrejurările grele de traiu, parte în urmările fatale ale alcoolismului și ale altor bôle organice, parte în lupta grea de existență din zilele noastre, în spiritul exagerat de concurență pe toate căile, care duce la o extremă încordare și surescitare a nervilor, — dar' nu întrelasă a documenta cu greutatea zdrobitoare a cifrelor statistice, că toți acești factori de disolvare duc la îndeplinire opera de distrugere a organismului omenesc numai acolo, unde terenul e deja pregătit și paralizat în forța sa de rezistență; ear' această pregătire de ruinare a organismului în urma unui sistem neurocitic de învățământ — conchid cu toți — se face în școlă de azi începând de jos, din școlă primară, unde simptomele, ca durerea de cap, ofilirea feței, tremuraturul nervos al membrelor sunt mai puțin bătătoare la ochi, dar' totuși există; în schimb însă li-se pune vârf în școlă medie. Ianțul patologic e evident: școlă primară predispuce pe elev spre nervositate, școlă medie agrăvază aceste dispozițiuni și în urmă îl aruncă pe tiner în sbuciumul cutropitor al vieții ca candidat de oftică sau alienație mentală, ear' dacă nu succumbă momentan sub povara greutăților vieții și cedeză instictului de cunservare și propagare, ajunge să și transmită sistemul nervos și organismul ruinat drept moștenire fatală unei generațiuni întregi de urmași nefericiți.

Dar' chiar lăsând la o parte datele științei medicale și ale statistice, o mică ochire în viața de toate zilele ne convinge, că acei tineri din clasele de jos cari nu cercetază școlă în mod mai intensiv și mai îndelungat, cu toate că trăiesc în niște condițiuni igienice insuficiente, totuși sunt incomparabil mai sănătoși de cât tineri din case bune, cari se bucură de o deosebită îngrijire igienică, în schimb însă trebuie să cerceteze ani de rând școlă și să treacă prin toate peripeziunile sistemului actual de învățământ. Comparați pe flăcăul fără școlă, robust, sănătos și plin de viață, de la țară, cu domnișorul doborât de carte, dar' pipernicit și nervos, cu piciorle ca fusele să îl sufle vântul în tot momentul, cu totă îngrijirea delicată de acasă a medic, regim solid și cu toate mâncările alese și substanțiale, ce le consumă! Deosebirea e frapantă și caracteristică, ear' răul e evident că trebuie căutat în școlă sau mai bine zis în sistemul irațional de învățământ de astăzi.

Apariția îmbracă forme și mai tragice, când ne vom gândi că cei cari

au să sufere mai mult sub greutatea sistemului actual de învățământ nu sunt școlarii așa numiți răi, așadară școlarii indolenți și nepăsători, cari pare că anume pierd vremea în școlă, ca să nu o piardă într'altă parte, ci sunt tocmai școlarii cei mai buni, așadară elevii de cari legăm mai multe speranțe pentru viitoriu: elevii diligenți și conștiențioși, cari își consumă toate puterile nisuiindu-se să satisfacă tuturor îndatoririlor școlare. Școlarii talentați, cari înțeleg repede lucrurile și fără multă bătae de cap și cari mai au pe deasupra și o memorie bună, tocmai fiind-că sunt rari, cad — firește — înafară din cercul nostru de contemplațiune.

Iată deci absurditatea și abnormitatea în sistemul nostru de învățământ: cei mai torturați și mai munciți sufletește și trupește sunt tocmai elevii așa numiți buni, elevii mediocri ca talent firesc, însă esemplar de conștiențioși și diligenți.

Ian să ne gândim, care este sârteea acestor nefericiți elevi buni, ai căror nervi și creeri ar merita la tot cazul mai multă cruțare și cari meniți ar fi, ca conservându-li-se și întărindu-li-se forța de rezistență a organismului, să și pōtă validă nestingheriți de slăbiciuni organice la vremea sa — spre binele propriu și al societății — însușirile lor bune: conștiențiositatea, punctualitatea și diligența? — În școlă au să stee smirnă, încordându-se până la istovire, ca să pricēpă mult-puțin ceea-ce ar trebui să pricēpă, dar' arare-ori pot pricepe, din cauza comodității, nepriceperii ori impacienței nervose a educatorilor.

Ce face acasă un asemenea elev?

Acasă face din noapte zi, ca să pōtă sistemizeza ceva din cele ce i'au rămas în ureche din prelegerea ori lecția din școlă sau — ceea-ce se întâmplă și mai des — ca să memorizeze în mijlocul unei cumplite torturi lecția din carte, de obicei și mai prost compusă de cât prelegerea din școlă. Și pentru ce aceste nesfârșite și zilnice torturi? Pentru-ca să se încordeze până la extrem și până la istovire, până ce pōte prinde ceva, dar' fără să ajungă la vre'un rezultat definitiv și la un câștig permanent intelectual. Și pentru-ce toate acestea? Pentru aceea, pentru-că educatorul din școlă, care ar fi să aibă răspunderea morală pentru binele și fericirea elevilor înaintea propriei conștiințe, înaintea lui Dumnezeu și a omenilor, este profesor ori învățător, împodobit chiar cu titule academice, dar' nu este pedagog.

Pedagogul priceput și devotat știe că lecția din școlă are să fie pentru elev nu tortură consumătoare, ci petrecere și recreație, ear' acasă elevul n'are de cât să mediteze ori cel mult să aplice cele învățate și înțelese în școlă, ear' restul timpului să și îl petreacă în-deletnicindu-se cu lucruri cari îl edifice trupește și sufletește. Același pedagog știe că de multe-ori un singur cuvânt, — cuvântul în care se cristalizază esența și substanța chestiunii — e de ajuns, ca cu puterea despicătoare a fulgerului să lumineze, să limpezescă, să clarifice și să respescă negura, ce n'o pōte risipi pedagogul stângaci cu totă risipa sa de cuvinte ori chiar

de știință, și nici bietul elev acasă cu manualul în mână cu totă munca sa supraomenescă.

Caracterul bărbătesc.

Discursul prof. Dr. A. Crăciunescu, rostit cu ocaziunea incheierii anului școlar la seminarial „Andreian” din Sibiu.

Esclența Vōstră! Preacuvioșe Dle Director! Stimăți Ōspeți! Onorat Corp profesoral! Iubiți elevi!

Când facem preumblare prin pădurea înverzită, vedem ce deosebire e într' singuraticii arbori din ea. Intrăgă pădurea în sine face o impresiune foarte bună și plăcută asupra noastră. Aerul curat și plăcut din pădure ne cade bine, ne recrează. Arborii cei mici ne par simpatici și drăgălași prin frăgezimea lor. — Câte un stejar bătrân, secular, puternic, care se ridică dintr' soții lui mândru și falnic, cu ramuri puternice, ne face să ne oprim pasul, să stăm, și să îl admirăm. — Stăed în fața lui, involuntar dăm curs liber ideilor și sentimentelor cari se produc în mintea și inima noastră, și vrënd-nevrënd ajungem să facem o comparație într' pădure și societatea omenescă, într' arborelul tiner și copilul mic, într' stejarul urlaș și bărbatul mare.

Preocup stejarul ne impune la prima privire, așa și bărbatul ales la prima lui pășire ne impune, ne atrage la dânsul, ne inspiră stimă și respect, cucerește inima și mintea noastră. Recunoștem ceva superior în acel bărbat, care n'a impus prin calitățile sale alese, prin întrăgă ființa lui. Și cari sunt ore acele calități alese? Eu cred și sunt convins că toate sunt cuprinse în o singură calitate superioară, pe carea noi o numim *caracter bărbătesc*.

Caracterul este acea proprietate individuală statornică a unei persoane, pe care omul și-a câștigat-o singur, și care se manifestază în întrăgă voință și activitate a omului, dându-ne — după ce o cunoștem — posibilitatea de-a puté face concluziuni ade-erate că ce ținută va observa individul respect v' la ocaziuni date?

Caracterul e decorez bărbatului adevărat. Acesta e ce îl face demn de poziția care o ocupă el în lumea creată, atât după legile dumnezeiești cât și după legile firești, îl face osp și conducător al creațiunii întregi. A înd convingerea libertăți individuale, el din resputeri are să lupte pentru susținerea pozițiunii sale. Lucrarea lui, activitatea lui nu se reduce la *Eul* propriu, ci se nisuește în afară, ca să pōtă să și valideze bine puterile atât trupești cât mai ales cele sufletești. — Inubește libertatea peste toate; libertate în cugetare, libertate în acțiune, nu se lasă forțat de n'nic. Mai însemnată și mai ideală e însă pentru caracterul adevărat *libertatea conștiinței*. El nu cunoș'e *sclavagiul social*, sau al părerilor sociale.

Omul cu caracter adevărat nu lucrăză pentru sine, ci pentru societatea din care face parte. El nu are de scop al vieții sale distracțiunile, petrecerile și plăcerile sale. Nu umblă după renume și fanfaronade. În liniște și tăcere săvârșește fapte mari.

Ear' acestea săvârșite de un bărbat cu caracter, sunt ca s'urgerea fluviului. Fluviul, iasă din un izvor, percurge sute de chilometri revărsându-se în marea imensă. Mii de oameni îi iau folosul, dar' foarte puțin îi știu originea, îi cunosc izvorul.

Faptele acestea alese ies din belșugul inimei sale bogate în virtuți adevărate. La el: putem aplica zisele lui Augustin: „cu cât mai înaltă vocești ră zidești o casă, cu

Manuscrise din timpul Mântuitorului. Pe o proprietate a o-tenotrofului sorian din apropierea Ierusalimului au descoperit nu de mult un mormânt, în care — după cum vestește o gazetă egipteană — s'au găsit manuscrise din timpuri foarte străvechi, verosimil că din timpul Mântuitorului. Directorul orfanotrofului a dispus totgăzirea lor și a trimis fotografii de acestea mai multor societăți de știință, ca să deslășească conținutul lor. În apropiere de mormântul descoperit mai sunt câteva morminte străvechi, pe cari încă se vor desgrota și examina, ear' rezultatul cercetărilor îl vor da publicității numai după ce esperții vor fi statorit etatea și conținutul manuscriselor.

Grindină mare. Luni după amiezii mai multe comune din comitatul Alba au fost bătute de vreme grea împănată cu grindină atât de abundentă, în cât de pe strade și de prin curți au adunat-o cu lopata. În câmp tempestatea a năimicit tot; e desperată deosebi situația meilor-economii, cari năsăgându-și boldele li așteaptă acum cea mai mare miserie.

Bucatele aprinse de schinteile de la trenuri. Ministrul de comerț a dat zilele acestea un ord'n circular, prin care face atenție pe proprietarii de pământ din apropierea căilor ferate, ca pentru evitarea pericolului de a li-se aprinde de la schinteile trenului bucatele secerate, să pună clăile (crucile) la distanță de cel puțin 95 metri de la calea ferată și în lungul căii să sape 2—3 șanțulete (brazde) de siguranță, de ore-că secolora cari nu observă aceste dispozițiuni calea ferată nu le rebonifică pagubile cauzate prin eventuala aprindere a clăilor. Cei cari nu pot să se conformeze acestor dispozițiuni sunt îndatorati să-și care de pe câmp bucatele îndată după seceris.

Petrecere în Turda. Tinerimea română din Turda și împrejurime invită la petrecerea de vară ce se va aranja Mercuri în 12 Iulie st. n. 1905 în sala hotelului „Europa” din Turda cu ocazia adunării generale a desp. ar. XXIII. (Tu da) al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. Inceputul la 8 ore s'era.

Concert în Șiria. Absolvenții de teologie din Arad invită la concertul împreunat cu dans ce-l vor aranja în ziua de s'f. Petru (12 Iulie 1905 st. n.) în sala „Casei Naționale” din Șiria (Világos) sub conducerea profesorului Trifon Lugejen, cu concertul binevoitor al doș. și Tola Bogdan, în favoarea școlii de fete din Arad și al bibliotecii „Casei Naționale” din Șiria. Inceputul la orele 8 s'era.

Petrecere în Mocu. Petrecere de vară se va ține în hotelul „Fazanul de aur” din Mocu la 23 Iulie st. n. 1905, cu ocazia adunării generale a desp. XV (Mocu) al „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului român”. Beneficiul petrecerii se va da pentru fondul de bibliotecă populară la depășământ. Prețul de intrare: de persoană 2 cor., de familie 4 cor., dar' cu al patrulea începând, tot membrul de familie mai plătește 1 cor. Inceputul la 7 ore s'era. Suprasolvirile se vor chita cu mulțumită prin ziare. Măncări și beuturi se află la hotel.

PARTEA LITERARĂ.

Limba nouălor cărți bisericești. *)

Stăruințele, cu cari ai noștri cei bătrini s'au nevoit întru întoarcerea cărților bisericești din slavonește și grecește în rominește pentruca să fie ele de învățătură și intrămare pentru toată săminția rominească, au făcut ca după veacuri de sbuciumări și după o robie de un lanț nesfârșit de ani sub jug slavonesc și grecesc „prosteeasca limbă rominească” să ajungă a putea propovădui prin singură puterea sa la un popor întreg cuvântul lui Dumnezeu: Romînilor, Moldovenilor și Ungro-Vlachilor.

Principiul limbistic exprimat de Silvestru în predoslovia Testamentului Nou de la Bălgrad (1648), că „cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii aceia sint bunii cari umblă în toate țările, așa și cuvintele acelea sint bune, pe cari le înțeleg toți, — iar dacă nu sint toate cuvintele tuturor spre înțelegere vina este a aceluia, ce-ai răsfnrat Români printr'atitea țării de s-au amestecat cuvintele cu alte limbi de nu grăesc toți într'un chip” — trecînd hotarele și adunînd sufletește prin viața culturală pe toți Romîni laolaltă, a adus cu sine aceea ce a făcut pentru Germanii la începutul veacului al XVI-lea Luther cu traducerea Bibliei în limba germană: stabilitatea, unitatea graiului rominec.

*) Cu ortografia autorului.

Reformațiunea, care a tulburat pentru multă vreme liniștea statelor la începutul evului nou, aruncîndu-și sămințele sale și printre Romîni cu gîndul ca să-i convertească și pe acestia la „noua lege”, a dat prilej Romînilor, ca să-și poată apăra acel paladiu, care li-a susținut veacuri de-alungul naționalitatea: *limba poporului*, din care au făcut armă atunci, cînd erau mai amenințați în existența lor și cînd încercările de convertire ale reformaților și mai ales ale principilor calvinii părea, că vor întuneca pentru totdeauna, deodată cu legea rominească și conștiința națională a noastră. Acțiunea reformaților și a calvinilor a produs o reacțiune puternică, care s'a manifestat prin traducerea cu mare sîrguință a cărților bisericești, cari au pus temelia adevăratei limbi literare rominești.

Privit mai de aproape acest moment, în istoria stăruințelor Romînilor de a se emancipa de sub stăpînirea limbilor „sfinte” — slavonească și grecească — și ași elupta independența sub raportul bisericesc-cultural se pot distinge trei epoci, cari se deosebesc unele de altele prin limba, din care s'au tălcut cărțile bisericești și după influința ce a avut-o o literatură saū alta asupra celei rominești. Epoca I este epoca slavonă, care se începe cam pe la mijlocul secolului al XVI-lea și ține până la sfîrșitul secolului al XVII-lea; epoca a II-a — epoca grecească de pe la sfîrșitul secolului al XVII-lea, până pe la 1830, cînd începe epoca a III-a, epoca modernă, adică epoca activității bisericești romine, care ni-a dat nouăle cărți bisericești. *)

Cele dintîi traduceri romine sint slave originalelor aproape din cuvînt în cuvînt, — un cuvînt rominec stă în locul altui cuvînt slavonesc sau grecesc, fără a lua în conziderare dacă se potrivește cu spiritul limbii rominești saū nu. Traducătorii după tipicul slavonesc și grecesc nu tin seamă de înțelesul textului ci de cuvinte, pe cari de cele mai multe ori le traduc așa zicînd literal. În decursul veacurilor limba romină începe apoi a se emancipa în mod vădit de limba slavonească și grecească, — traducătorii devin mai desuși și cu cît un text se copiază mai des, cu atît mai mult se depărtează limba din copie de la isvod, stilul devine din ce în ce mai limpede, mai clasic-rominec, până ce prin Testamentul nou de la Bălgrad (1648) dar mai ales prin Biblia completă de la București (1688) „care cuprinde, unificînd, limpezînd și curățînd, tot ceea ce se lucrase mai frumos până atunci” *) se pune temelia adevărată și nestrămutată a limbii literare rominești ntru cît se poate vorbi de o adevărată limbă literară rominească.

Incepînd dela acest dat ori unde trebuința făcea să apară vre-o carte bisericească romină, fie că apărea în Ardeal saū în Muntenia saū în Moldova, ea aducea lumină și învățătură tuturor Romînilor, pentru că ea nu era scrisă în jargonul moldovenesc, muntenesc saū ardelenesc, ci în limba dulce și nțeleaptă a tuturor Romînilor. Aceste cărți bisericești au statornicit pentru toate veacurile unitatea limbii rominești, fiind în același timp adevăratul depozitar al limbii romine și isvor viu, din care apoi s'au adăpat toți aceia, cari după vremuri au cercat să procopsească prin scrisul lor neamul rominec.

Limba acestor cărți nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului, astfel că, traducătorul acelora nu e decît un răsunset nu numai al limbii ci și al simțirei și preste tot al chipului cugetării poporului, — după cum foarte nimerit observă metropolitul A. Saguna în prefața Bibliei sale de la 1856. Limba aceasta introdusă odată în cărțile bisericești și-a aflat și cultivătorii săi bisericești, cari au știut-o ținea în curent cu limba vie a poporului și cari au îmbogățit-o și s'au îngrijit ca să se păstreze în starea omni a format-o și dezvoltat-o istoria noastră și să o predea

*) Cf. Incercări literare asupra traducerii cărților de ritual în limba romină, de T. Dragomirescu. București 1896, pag. 42.

*) F. Istoria literaturii religioase a Romînilor până la 1888 de N. Iorga. București 1904. Prefața.

și generațiilor următoare, ca pre-o moștenire neprețuită, arătînd tot odată și calea, pe care trebuie să se urmeze mai departe cu păstrarea și cultivarea ei, căci limba e și ea vie și ca atare e supusă și ea fluctuațiunilor, — ea se limpezește, se dezvoltă și se îmbogățește amăsurat gradului de dezvoltare și de cultură al poporului respectiv. Ea e ca un pom viu, care în toată primăvara se schimbă: ramurile bătrîne și fără suc se uscă și cad, mlădițele tinere ies și cresc, frunza vestejește și se scutură, dar alte nouă curînd îl împodobește, — toate ale lui se fac și se prefac, numai trupina rămîne aceeași. *)

Această schimbare, prefacere, îmbogățire și perfecționare o putem urmări dela cele mai vechi cărți bisericești, până la cele mai puțin vechi, fiecare ediție mai nouă a cutărei saū cutărei cărți bisericești e un pas înainte, cu fiecare ediție nouă sintactica cam întunecată din cauza influințelor străine se limpezește în mod observabil și iese în relief din ce în ce tot mai mult energia și plasticitatea limbii, care apoi la un timp dat ajunge la o formă: mult-puțin desăvîrșită.

Nu vom urmări evoluția limbii noastre bisericești dela cele mai vechi documente de limbă bisericească până astăzi, aceasta ar trece și preste puterile mele și preste cadrele unui studiu, al cărui scop este prezentarea limbii nouălor cărți bisericești, ci voi începe cercetările mele cu sec. 19, cu care limba bisericească intră într'un nou stadiu de dezvoltare.

Secolul al XIX-lea a adus în țările romine deodată cu multele schimbări — unele provocate de noul curent național din Ardeal, cele mai multe însă răsune ale revoluției franceze — și necesitatea absolută a lărgirii limbii rominești. Cu împrumutarea nouălor noțiuni și forme s'a simțit și lipsa înzestrării acestora cu termenii corespunzători, — limba rominească, care s'a deosebit încă cu ocazia primelor începuturi de traduceri săracă în expresie, a trebuit să recurgă la anumite mijloace de îmbogățire a acesteia. Nici cînd nu s'a dezvoltat atât zel și nu s'a cheltuit atîta energie pentru limba rominească, ca în tîntia jumătate a secolului al XIX-lea, dovedă ne sunt diferitele direcții limbistice, în jurul cărora s'au grupat cei mai luminați oameni ai acestei epoci. Aceste direcții, cari se cultivau în toate trei țările locuite de Romîni, deși diferite ca concepție limbistică, urmăreau același scop: lărgirea limbii rominești și punerea ei pe baze solide.

Primele nizuințe de a premeni limba noastră parte prin învierea archaismelor, parte prin introducerea neologismelor sint anterioare secolului al XIX-lea, cu începerea acestuia însă se observă în măsură mai mare tendința de a reforma limba, tendință care a schimbat în măsură considerabilă fața limbii rominești, atât acelei bisericești, cât și a limbii literare.

Schimbările acestea, cari au pregătit apropierea limbii de o oare-care unitate, nu sint încă pe deplin lămurite în istoria limbii noastre, nici încât privește limba strict literară *) și cu atît mai puțin cît privește limba bisericești, care s'a învrednicit de o regretabilă ignorare.

O foarte nepretențioasă încercare de a urmări schimbările limbii bisericești din sec. 19 — mai ales în a doua jumătate a lui — este încercarea de față, careia nu ni-am gîndit nici odată a-i atribui vre-o valoare mai mare de cît a unei încercări începătoare.

(Va urma).

Cărți și reviste.

„Candela”, revista bissericească-literară bucovină, a apărut pe Iunie (tasciculul 6, anul de existență 24) cu u mătoriu-l sumariu: *Buddhismul și creștinismul*, studiu apologetic de Dr. Vasile Găina; *Genesa*, de Dr. V. Tarnavski, apoi obligatul text rusec pentru preoțimea rută din arhidieceasa B. covinei, și explicări și comunicări de casuri pastorale.

*) O încercare foarte laudabilă a făcut în privința aceasta profesorul P. V. Haneș în cartea sa: *Desvoltarea limbii literare la Romîni în prima jumătate a sec. 19*. București, 1904.

„Candela” apare în Cernăuți în fascicoli lunari și costă 8 corone pe an. Birourile redacției și administrației sunt în rezidența arhidiecepsă.

„Metropolia Romînilor ortodoxi din Ungaria și Transilvania”, de Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit-vicariu arhidiecepsă. Lucrare valoroasă, bine apreciată atât la noi, cât și în ziarele și revistele din România, din prilejul apariției sale. Se împarte în două părți; prima parte, pe 23 côle de format 4° mare conține un studiu istoric amănunțit despre reînființarea metropoliei noastre, ear' a doua, pe 55 côle, conține o valoroasă colecție de documente.

Congresul național-bisericesc al metropoliei noastre în sesiunea din anul 1903 (ședința VII) *apreciînd valoarea literară a opului Preacuvioșiei Sale*, a exprimat autorului recunoștința.

„Metropolia” a apărut în editura consistoriului metropolit și costă 6 corone. Se pôte procura de la librăria arhidiecepsă. (Sibiu, strada Măcelarilor nr. 45).

Posta redacției.

Gelmar. Primit cu mulțumită. Li vom face loc cît mai curînd.

Turda. În numărul viitoriu dacă va fi cu puțință.

Din tractul Lupșei. Asemenea.

Posta ultimă.

Crisa. După o audiență nouă, avută la Viena, prim-ministrul Fejervary a invitat pe toți șefii partidelor din coaliția parlamentară la o constătuire, pentruca în bună înțelegere să afle împreună calea pe care să fie scosă țera din încurcături. Invitarea a fost acceptată și Sâmbătă d. n. la orele 4 conducătorii opoziției coalizate s'au prezentat în palatul prim-ministrului Fejervary, pentru a începe tratările de pace. Sâmbătă nu s'a putut ajunge la înțelegere și așa a rămas, ca tratativele de pace să fie continuate în fie-care zi. Se vorbește, că baza tratărilor o formeză solia adusă de la Viena, că *Corona e aplecată a face națiunii magiare concesiuini mulțumitoare*, dacă se va afla o modalitate, ca acesta să se întemple fără a se stîrbi vaza și autoritatea *Coronei*. Conte Apponyi s'ar fi exprimat cu privire la situație astfel: „*Lucruri mari s'au întemplat. Stăm în fața unor mari schimbări*”.

Revoluție în Odessa. Matrozii vasului „Potemkin”, în fața celor șese vase de războiu sosite sub comanda admiralului Kryger au capitulat Sâmbătă. Toți au fost escortați apoi de pe vasul lor și puși sub pază pe celelalte vase.

Se zice că vor fi judecați la mörte toți.

În același timp cu știrile despre acesta capitulare o telegramă din Petersburg, emanată din cercuri oficiale înalte și trimisă lui „Voss'sche Zeitung” (Berlin), spune că în *Libau* vase de războiu revoltate *bombardeză portul*.

Cetiți

„România Ilustrată”

singura revistă mare, enciclopedică, ilustrată și de actualitate.

Pe lângă o materie literară din cele mai variate și datorită celor mai distinși și gustați scriitori români, ca Coșbuc, Davila, Antemireanu, Tutoveanu, Dr. Grigorovitz, Radu Rosetti, Sadoveanu, etc., revista „România Ilustrată”, care apare în București, sub direcțiunea dlui Ioan Rusu Abrudeanu, conține în fie-care număr întré 40 și 50 de ilustrațiuni de actualitate din țară și străinătate.

„România Ilustrată” este cea mai răspândită și mai apreciată revistă de familie. Apare odată pe lună în câte 4 côle.

Costul abonamentului — 24 lei pe an și 12 lei pe jumătate de an — se pôte trimite cu mandat postal pe adresa: Administrația revistei „România Ilustrată”, București, strada regală nr. 1.

Nr. 503 1905.

[132] 1-3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante învățărești de la comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Lupșa se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mogoș Valea Barnei**, salariu 600 cor., anume 360 cor. de la popor și 240 cor. ajut votat de la stat, locuința în edificiul școlii și lemnele trebuincioase de foc.

2. **Muncel**, salariu 600 cor., de la popor 400 cor., ajutorul statului 120 cor. și din fondul bisericii 80 cor.; locuința în edificiul școlii și lemne de foc.

3. **Ocoliuș mare**, salariu 600 cor., solvit din repartitie și cassa bisericii, locuința în edificiul școlii și lemnele de foc.

La casă învățătorul va putea înființa cu adulții cor bisericesc, va primi de la comitet o deosebită remunerațiune și pentru cor.

4. **Runc** cu filia **Luncalargă**, salariu 600 cor. de la popor, locuința corespunzătoare în edificiul școlii și lemne de foc.

Cuincuenalul la toate posturile se solvește numai după anii serviți în respectiva comună ca definitiv.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi să își înainteze cererile înzestrate conform normelor în vigoare subscrisului oficiu — în termenul deschis.

Ofenbaia, 14 Iunie 1905.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al Lupșei în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 306 1905.

[124] 2-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători, în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Alba-Iulia se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Acmariu**, salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir și lemne de foc.

2. **Cetea**, postul al doilea, cu salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir și lemne de foc.

3. **Cingudiu**, cu salariu de 600 cor. din locul școlii și repartitiune, cuartir și lemne de foc.

4. **Măgina**, cu salariu de 600 cor., plătit înainte din cassa bisericii, în rate lunare, cuartir și lemne de foc.

5. **Păclișa**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir și lemne de foc.

6. **Stremțiu**, postul al doilea, cu salariu de 600 cor. (300 cor. de la stat, ear' 300 cor. din repartitie), cuartir și lemne de foc.

7. **Tăuțiu**, cu salariu de 600 cor. din repartitie, cuartir și lemne de foc.

Cei ce doresc a ocupa vre unul din aceste posturi își vor așterne cererile lor compuse conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu, — în termenul indicat, — îndatorăți fiind cei odată instituți de a conduce elevii la biserică în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei la sfânta liturgie.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani de la ziua alegerii.

Oficiul protopresbiterat în conțelegere cu comitetele parohiale locale.

Alba Iulia, 13 Iunie 1905.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 507.

[130] 2-3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățărești din comunele mai jos indicate, în protopresbiteratul Mercurea, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Cărpiniș**, 2 posturi cu salariu de câte 600 cor., relut de cuartir 40 cor. și 2 stângini de lemne ori relut 24 cor.

2. **Poiana**, 1 post cu salariu anual pe 600 cor. și 140 cor. relut de cuartir și de grădină.

3. **Tău**, 1 post cu salariu de 600 cor., solvabil în 3 rate: la 29 Octombrie, 16 Ianuarie și la finea anului școlar, grădină și cuartir în edificiul școlar.

Reflectanții la aceste posturi au să își așternă suplicile lor instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterat în termenul deschis având a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a își arăta desteritatea în cântări. Intru cât pe tenții ar reflecta la cuincuenalii și după anii serviți la alte școli au să își arete dorința în suplicile lor spre a se pronunța sinodul electoral în cauză.

Oficiul protopresbiterat gr. or. rom. al tractului Mercurea în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Mercurea, 13 Iunie 1905.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Patruzeci de predici populare, de <i>Iuliu Scriban</i> , licențiat în teol.	C. 1-50
Teatru de școlă, de <i>Ana Gh. Tănăsescu</i> , directora școlii de fete din Constanța	1-
Tainele cerului, de <i>C. Flamarion</i> (trad. Haralambie G. Lecca)	1-50
Cuib de șoimi, poem dramatic în versuri, de <i>I. C. Bistrițeanu</i>	1-50
Ziariul unui Pierde-Vara, de <i>George Coșbuc</i>	2-
Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de <i>Ioan Scurtu</i>	—80
Foiletone, de <i>Ilarie Chendi</i>	2-50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.	
Rumänische Dialekte, von <i>Josef Popovici</i>	4-80
Studii pedagogice și discursuri, de <i>Dr. Vasile Bologa</i> , dir. școl.	2-
Frumos! nuvele, de <i>Const. Hodoș</i>	2-
Poesii, de <i>Maria Cunțan</i>	1-25
Crișma lui Moș-Precu, povestiri, de <i>M. Sadoveanu</i>	2-
Chipuri și graiuri din Bucovina, nuvele, de <i>Em. Grigorovitzu</i>	2-50
Rutenisarea Bucovinei și cauzele desnaționalisării poporului rom. după date autentice, de <i>Un Bucovinean</i>	3-50
Din viața marinarului, nuvele, de <i>Gh. A. Teodoru</i>	1-50
Dureri înăbușite, de <i>M. Sadoveanu</i>	2-
Poezii, de <i>Haralamb G. Lecca</i>	1-50
De dragul celor mici, nuvele și schițe, de <i>Vasile Pop</i>	1-50

Armîna (românca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de <i>P. Vulcan</i>	2-
Povestiri, de <i>Mihail Sadoveanu</i>	1-50
plus 20 fil. porto postal.	
Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1868, de <i>N. Iorga</i>	3-50
Cultura română și politicianismul, de <i>Rădulescu-Motru</i>	1-50
Cuvinte adevărate, de <i>N. Iorga</i>	2-50
Drumuri și orașe din România, de <i>N. Iorga</i>	2-50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de <i>Mihail Eminescu</i>	2-
Urmașii Romei, novele și schițe, de <i>George Cair</i>	3-
Eu rid, tu rizi, el ride, de <i>G. Ranetti</i>	2-
Povești populare, de <i>Alex. Florini</i>	2-50
Călătoriile lui Enache Cocoloș, de <i>Th. D. Speranță</i>	2-
Sate și mănăstiri din România, de <i>N. Iorga</i>	2-50
Din viața romană, de <i>Ion Kalinderu</i>	4-
plus 30 fileri porto postal.	
Idroterapia medicală, de <i>Dr. G. Baiulescu</i>	10-
porto 72 fil.	
Bibliografia românească veche, de <i>Ioan Bian și Nerva Hodos</i> , tomul I. 1508—1716	26-
porto 92 fileri.	

Librăria arhidieceșană.

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă 60 fileri.

Librăria arhidieceșană.

Zacharia Boiu

Frunze de laur

Poesii eroice din
anii 1877—1878Publicate de
Ioan Baptist Boiu.

Prețul 50 fileri plus porto postal.

Librăria arhidieceșană.

Biblioteca
poporală
a Asocia-
țiunii. --

1, 2. Povestiri din viața teranilor români. (I și II), de <i>I. Pop-Reteganul</i> , câte 20	8, 9. Icoane din istoria Grecilor vechi, (I, II), de <i>V. Lazăr</i> , câte 20
3. Despre cărțile fundare și intabulari, de <i>Dr. Valer Moldovan</i> 30	10. Grădina de legumi, de <i>Ioan F. Negruțiu</i> 30
4. Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de <i>Em. Ungurean</i> , <i>Dr. Elie Cristea</i> și <i>N. Ivan</i> 20	11. Cultura eucuruzului, de <i>Ioan F. Negruțiu</i> 20
5. Casa părintească, creșterea indivizilor și poporelor, de <i>I. Popea</i> , fost prof. 20	12, 13, 14, 15, 16. Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune (I, II, III, IV, și V), de <i>V. Gr. Borgovanu</i> , câte 20
6. Despre testament. Explicarea art. de lege XVI, din a. 1876, de <i>Dr. V. Moldovan</i> 80	17. „Astra“. Informațiuni asupra scopurilor și instituțiilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ 20
7. Posta, telegraful, telefonul. Noțiuni generale despre instituțiile postale, de <i>Gavr. Todică</i> 20	

Librăria arhidieceșană

Drepturile, datorințele și responsabilitatea
membrilor din direcțiune
Drepturile, datorințele și responsabilitatea
comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos

directorul revistei „Magyar Pénzügy“

Traduceri autorizate de

Constantin Popp

funcționarul la „Albina“ din Sibiu.

Se pot comanda de la **Librăria arhidieceșană** din Sibiu, cea dintâi cu prețul de 3 cor., ear' cea din urmă cu prețul de 1-50 cor.A eșit de sub tipariu în **Tipografia arhidieceșană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: Rânduēla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Folieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmosele, Sfetilnele și altele.

Prețul unui exemplariu legat simplu **1-60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3-20 cor.** plus porto postal **30 bani**.
Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei arhidieceșane.

— Efectuirea se face în 24 zile. —

Icoane sfinte pentru Iconostase

(tetrapode) pictate pe tinichea, mărimea 26/32 cm.

Grupa I.

Grupa III.

Sf. George, Sf. Ilie, Cuvioasa Paraschiva, Sf. Dumitru, Sf. Erarh Nicolae.

Prețul: simple 6-50, fine 10, f. fine 13-50 cor. bucata.

Grupa II.

Botezul Domnului, SS. Apostoli Petru și Pavel, Constantin și Elena, SS. Arch. Mihail și Gavriil.

Prețul: simple 7, fine 10, forte fine 14 cor. bucata.

Tăierea împrejur, Intimpinarea Domnului, Erarhii Vasile, Grigorie și Ioan, Intrarea în Ierusalim, Invierea Domnului, Înălțarea Domnului, Dumineca tuturor sfinților, Nașterea sfântului Ioan Botezătorul, Schimbarea la față, Adormirea Maicei Domnului, Nașterea Maicei Domnului, Nașterea Domnului.

Prețul: simple 9-50, fine 13-50, f. fine 19 cor. bucata.

Librăria arhidieceșană.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

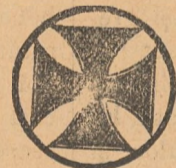
nr. 86987.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și invioreză

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bole

pe lângă garanție.

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

aparatură vindecă și folosese contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiutur de ureche, bitaie de inimă, sgirciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poștei de mâncare, receată la mâni și picior, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bole cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate încuruse din toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimită banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“ deore-ce „Ciasul-Volta atāt în Germania cât și în Austria Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi [2] 142 de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expeditie din centru și locul de vânzare pentru țără și strălnătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapeșta, V., strada Vadász 42/V
colțul strada Kálmán.